

1. UVOD

Društvo u kojem živimo iz godine u godinu se bori sa negativnim posljedicama kriznih vremena, posljedicama globalizacije i tranzicije a sve to negativno utiče na društveni razvoj i opstanak u cjelini, što navodi da su stalna kontrola i nadzor neophodni a samim tim i revizija kao proces koji se u današnje vrijeme primjenjuje u svim oblastima. Tema rada složenija je i kompleksnija mnogo više nego što se to na prvi pogled može vidjeti i nosi sa sobom veliku odgovornost i veliki teret, te iznad svega ima jedan neprocjenjivi značaj za funkcionisanje države u cjelini a samim tim i bankarskog sistema države, bilo na posredan ili na neposredan način.

Tržišni odnosi su se u periodu koji je iza nas razvijali rapidnom brzinom uslijed čega je došlo do drugačijeg tretiranja banaka u odnosu na dosadašnji tretman. Banke se u današnje vrijeme ne posmatraju samo sa mikro gledišta već i sa aspekta društvenih finansijskih institucija. Za razliku od drugih organizacija i preduzeća, banka je institucija čija poslovna sposobnost i efikasnost funkcionisanja imaju veliki uticaj na neracionalno korištenje sredstava na nivou makrosistema. Karakteristike savremenog bankarstva u svijetu se odnose na dinamičnost promjena. Ta dinamičnost promjena ogleda se u načinu reorganizacije banaka i prestrukturiranja, u pojavi novih funkcija, ubrzanom kretanju novca, u nesagledivom porastu razvoja i primjene tehnologije u bankarskom sektoru, kao i u povećanoj ulozi i značaju informacija kao faktora konkurentne tržišne pozicije banaka. Iz svih ovih razloga veoma je važno sprovođenje adekvatne interne kontrole i interne revizije u bankama. Imajući u vidu da je kontrola jedan od najvažnijih elemenata menadžmenta ona treba da ima konstantnu i aktivnu ulogu u procesu upravljanja. U tom smislu banke koje nemaju uspostavljen efikasan sistem kontrole imaju veći rizik nastanka i razvoja nepravilnosti, grešaka i različitih vrsta zloupotreba. Značaj koji se daje internim kontrolama raste uporedo sa rastom obima i diverzifikacije poslova koje banke obavljaju. Poslovanje u složenim uslovima u kojima su promjene stalne i često ih je nemoguće predvidjeti i u uslovima rizičnog okruženja, povećavaju se potrebe i rast interesa za kvalitetnim sistemom internih kontrola kao veoma važne faze menadžmenta.

Revizija je proces koji uz pomoć računovodstvenih podataka nastoji da na pravilan način prikaže stvarno stanje u kojem se jedno preduzeće ili ustanova nalazi, bilo da se radi privatnom ili javnom sektoru. Kao i svaki drugi proces i revizija zahtjeva odgovarajuće predradnje i donošenje odgovarajućih planova za njeno sprovođenje. Ovo iz razloga što, da bi bila efikasna, svaka revizija bilo da je ona eksterna ili interna, mora da bude odgovarajuće i na pravilan način isplanirana i samo kao takva može da bude kvalitetna.

Ovaj rad akcenat stavlja na reviziju u bankarskom sektoru i posebno na internu reviziju u toj oblasti. Moderno ekonomsko okruženje i veliki evropski i svjetski zahtjevi postavljeni pred bankarske institucije u Republici Srpskoj glavne su smjernice kojih se treba pridržavati, što kod nas uglavnom nije slučaj i upravo to (ne)postupanje po pravilima i ne ispunjavanje postavljenih zahtjeva po mom mišljenju i shvatanju stvari uveliko otežava gotovo sve oblike razvoja i napretka Republike Srpske .

Interna revizija u bankarskom sektoru Republike Srpske

1.1. Predmet rada

Definisanjem samog naslova rada odnosno teme rada gotovo u potpunosti je identifikovan i sam predmet rada. Ono što je iniciralo izbor teme rada jeste zapravo zastupanje teze da je revizija posmatrana u bilo kom obliku jedan veliki korak ka uspješnom poslovanju svih privrednih subjekata a samim tim i veliki korak naprijed kada je u pitanju čitav proces društvene reprodukcije. Značaj koji revizija ima za bankarske institucije i bankarski sektor u cjelini takođe je jedan od osnovnih motiva izbora upravo ove teme specijalističkog rada.

1.2. Cilj istraživanja

Osnovni cilj istraživanja jeste proučavanje revizije kao procesa u cjelini, sa posebnim akcentom na oblast interne revizije u bankarskom sektoru. Cilj istraživanja je da se na osnovu provedenih analiza svih aktivnosti revizije ukaže na njen sveukupan značaj za funkcionisanje preduzeća, ustanova, organizacija i drugih subjekata uz poseban osvrt na značaj koju revizija a interna revizija posebno, ima za funkcionisanje bankarskog sistema u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini.

1.3. Metode, tehnike i instrumenti prikupljanja podataka

U radu su u najvećem dijelu primjenjivane metode analize i sinteze koje u svojoj osnovi daju najpotpuniji pregled teme revizije i interne revizije u bankarskom sektoru. Naime, revizija kao i svaki drugi složeni proces koji treba da se teorijski objasni i približi drugima, u svom izlaganju mora da krene na način da se prvo klasifikuje na manje dijelove koji sistematski povezani čine jednu kvalitetnu i prepoznatljivu cjelinu. Dakle, prvo se pristupilo analiziranju i objašnjavanju pojedinih dijelova revizije, da bi se na kraju moglo doći do jedne zaokružene cjeline koja ima smisao.

Teorijska analiza, zakonski propisi i postojeća literatura koja se bavi revizijom glavna su sredstva istraživanja koja su korištena u ovom radu.

1.4. Struktura rada

Rad u uvodnom dijelu objašnjava uopštene činjenice o samim pojmovima revizije i interne revizije, ulogu koju ona ima, ciljeve i značaj njenog postojanja. Takođe u uvodnom dijelu objašnjava se proces sprovođenja interne revizije u banci gdje je pažnja posvećena zakonskoj regulativi Agencije za bankarstvo RS i BiH. Nadalje, prelazi se na opis faza procesa interne revizije, proces njenog planiranja, vremenski period potreban za njeno sprovođenje, izvještaje i dokumente koji se nalaze u službi interne revizije, aktivnosti završne faze, utvrđivanje postignutih rezultata revizije, završne izvještaje internih revizora i slično.

Interna revizija u bankarskom sektoru Republike Srpske

Drugi dio rada skoncentrisan je na odnos eksterna revizija – interna revizija, zatim na odnos između interne kontrole i interne revizije, razlike između interne kontrole i interne revizije kao i njihov međusobni odnos. Na kraju ovog dijela objašnjena je uloga koju interna kontrola ima u procesu revizije, nakon čega se pažnja posvećuje utvrđivanju postignutih rezultata interne revizije što je svakako jedan od najbitnijih elemenata jer su rezultati zapravo svrha postojanja svakog procesa, pa tako i procesa revizije, bilo da je ona interna ili neka druga.

Treći dio rada posvećen je reviziji u bankarskom sektoru sa najintenzivnijim fokusiranjem na internu reviziju u banci. Dalje, analizira se interna revizija kao potreba u uslovima uspješnog poslovanja banke kao i sami nosioci procesa interne revizije u bankarskom sektoru.

Na kraju rada u zaključnom razmatranju izneseno je moje lično mišljenje o temi interne revizije u skladu sa svim iznesenim činjenicama, uz nastojanje objektivnog stava, a sve u skladu sa mogućnostima.

2. INTERNA REVIZIJA

Da bi se govorilo o pojmu interne revizije, neophodno je prvenstveno objasniti pojam revizije uopšte. Ovo iz razloga jer bi bilo nemoguće baviti se objašnjavanjem interne revizije kao jednoj od vrsta revizije a da se prethodno ne objasni šta je to revizija uopšte i koje su njene osnovne karakteristike i vrste.

Do nedavno interna revizija je tretirana kao stvar dobre volje što znači da može ali i ne mora da se sprovodi. Tek je odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji propisana obaveza uspostavljanja interne revizije i to u velikim pravnim licima počevši od 01.01.2012. godine.¹

Zakon propisuje kriterije za klasifikaciju pravnih lica registrovanih za obavljanje privredne i društvene djelatnosti tako da velika moraju uspostaviti funkciju interne revizije kada ispunjavaju 2 od 3 zadana kriterija (aktiva preko 43 mil EUR, broj zaposlenih preko 250, prihodi preko 50 mil. EUR). Propisani su zahtjevi za stručnu osposobljenost stalno zaposlenih internih revizora. Predviđeno je i formiranje revizorskih odbora od najmanje 3 člana od kojih najmanje jedan mora biti stručnjak iz oblasti računovodstva i revizije.²

Danas postoji visoki stepen usaglašenosti oko definisanja pojma interne revizije tako da stručni krugovi uglavnom zastupaju tezu tj. definiciju koju je razvio Institut internih revizora (The Institute of Internal Auditors skraćeno IIA). IIA definiše internu reviziju kao nezavisnu i objektivnu aktivnost koja daje savjete i pruža uvjerenja sa ciljem uvećavanja vrijednosti i unapređenja djelatnosti jedne organizacije. Takođe, ona pomaže organizaciji u realizovanju ciljeva tako što na osnovu sistematičnog i disciplinovanog pristupa procjenjuje i unapređuje procese upravljanja rizicima, kontrole i upravljanja organizacijom.

¹ Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske br. 52/11

² Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske br. 52/11